

УДК 334.012.34

ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ВІДДІЛУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

THE FEASIBILITY OF ESTABLISHING A DEPARTMENT OF ECONOMIC SECURITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Якубенко Ю.Л.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аудиту
та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Золотарьова Л.В.

студентка,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

У статті досліджено роль служби економічної безпеки сільськогосподарського підприємства у забезпеченні його економічної безпеки. Розглянуто основні завдання та функції служби економічної безпеки. Встановлено роль окремих служб та відділів у процесі забезпечення економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, сільськогосподарське підприємство, відділ служби безпеки підприємства, фінансовий механізм, економічна діяльність.

В статье исследована роль службы экономической безопасности сельскохозяйственного предприятия в обеспечении его экономической безопасности. Рассмотрены основные задачи и функции службы экономической безопасности. Установлена роль отдельных служб и отделов в процессе обеспечения экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, сельскохозяйственное предприятие, отдел службы безопасности предприятия, финансовый механизм, экономическая деятельность.

The paper studies the role of economic security of agricultural enterprises in their economic security. Describes the main tasks and functions of economic security. The role of individual services and departments in the process of ensuring economic security of the enterprise.

Keywords: economic security, agricultural enterprise, Department of the security service of the enterprise, financial mechanism, economic activity.

Постановка проблеми. Система економічної безпеки сільськогосподарських підприємства є індивідуальною. Її повнота і дієвість залежать від чинної в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним працівником важливості гарантування безпеки бізнесу. Тому для забезпечення беззбиткової діяльності керівництву доцільно створювати відділ економічної безпеки в умовах аграрного підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі використовують різноманітні розробки, які спрямовані на висвітлення сутності економічної безпеки та впровадження її на підприємствах. Найбільш вагомими дослідженнями проводили такі науковці, як, зокрема, С.П. Азізов, В.Г. Васенко, С.П. Гриненко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на ґрунтовність досліджень, окремі аспекти доціль-

ності створення відділу економічної безпеки в умовах підприємства залишаються відкритими та потребують детального розгляду.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета дослідження полягає у встановленні ролі служби економічної безпеки підприємства у забезпеченні його стабільності та прибутковості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Служба економічної безпеки кожного підприємства є індивідуальною, її повнота і дієвість залежать від чинної в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним працівником важливості гарантування безпеки бізнесу, а також від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств.

Надійний захист економічної безпеки підприємства можливий лише за комплексного і системного підходу до її організації. Тому в

економіці існує таке поняття, як система економічної безпеки підприємства. Ця система забезпечує можливість оцінити перспективи зростання підприємства, розробити тактику і стратегію його розвитку.

Основними елементами служби економічної безпеки підприємства є:

1) захист комерційної таємниці та конфіденційності інформації;

2) комп'ютерна безпека;

3) внутрішня безпека;

4) безпека будинків і споруд;

5) фізична безпека;

6) технічна безпека;

7) безпека зв'язку;

8) експертна перевірка механізму системи забезпечення. Організація системи безпеки будь-якого комерційного підприємства повинна мати такі чотири рівні:

1) адміністративний (управлінські рішення, необхідні для забезпечення безперебійного функціонування об'єкта);

2) оперативний (заходи забезпечення безпеки господарюючого суб'єкта специфічними засобами і методами);

3) технічний (використання сучасних технологій у сфері забезпечення всіх видів безпеки);

4) режимно-пропускний (система фізичної безпеки, зокрема охорона фінансових, інтелектуальних і матеріально-технічних цінностей підприємства). При цьому захист території охоплює такі основні компоненти, як:

– механічна система захисту;

– пристрій сповіщення про спроби вторгнення;

– оптична (телевізійна) система пізнання порушників;

– оборонна система (звукова і світлова сигналізація);

– центральний пост управління охорони;

– персонал (патрулі, постові, чергові, мобільна група швидкого реагування, оператори).

При цьому не слід забувати про те, що ефективна охорона власності об'єкта можлива лише за достатньої автономії діяльності охорони.

Головне завдання організації служби економічної безпеки підприємства полягає у передбаченні і випередженні можливих загроз, що призводять до кризового стану, а також у проведенні антикризового управління, яке спрямоване на виведення підприємства з кризового стану; мінімізацію зовнішніх і внутрішніх загроз економічному стану суб'єкта підприємства, зокрема його фінансовим, матеріальним, інформаційним, кадровим ресурсам, на основі розробленого комплексу заходів економіко-правового і організаційного характеру.

Головна мета організації та функціонування служби економічної безпеки полягає у забезпеченні найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпе-

ченні певного рівня трудового життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійному стимулюванні нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку.

До основних функціональних цілей служби економічної безпеки належать:

– забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;

– забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу того чи іншого суб'єкта господарювання;

– досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;

– досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, належної ефективності корпоративних НДДКР;

– ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Головна та функціональні цілі зумовлюють формування необхідних структуроутворюючих елементів і загальної схеми організації економічної безпеки.

Для створення служби безпеки керівництво і менеджери насамперед повинні визначити структурні варіанти перспектив її розвитку. Але передусім треба визначити можливості:

– використання служб охорони за контрактом;

– створення власної служби безпеки;

– залучення допомоги державних служб охорони;

– протидії загрозам з боку терористів;

– протидії загрозам вибухів, комп'ютерним злочинам;

– протидії «білокомірцевій» злочинності;

– використання спецтехніки (відеосистем та інших оперативних систем охорони різних суб'єктів і об'єктів, спеціальних технічних засобів охорони периметра об'єкта, систем охоронного устаткування і центрального управління тощо) [1].

Вирішивши створити власну службу безпеки, підприємець передусім повинен звернутися до експертів у галузі організації сучасної системи безпеки недержавного підприємства з проханням провести дослідження цієї проблеми і підготувати пакет документів, що визначають програму і функціонування системи безпеки підприємства. Краще за все це можуть зробити професійно підготовлені менеджери безпеки.

Доцільність створення системи безпеки навіть у малому й середньому бізнесі зрозуміла вже велика кількість аграрних підприємств. В умовах ринкових відносин для господарюючого суб'єкта існують такі основні джерела загроз, небезпек, втрат, конфліктів і ризиків:

1) розкрадання (крадіжки) фондів, власності, дрібні крадіжки, що здійснюються співробітниками;

2) «білокомірцева» злочинність, корупція;

3) комп'ютерна злочинність, загрози технічного проникнення і просочування електронної інформації;

4) вандалізм, вибухи, пожежі, підпали;

5) викрадення, захоплення заручників, рекет, загрози шантажу;

6) загрози природного походження (катаклізми);

7) масові безпорядки.

Завдання гарантування безпеки сільськогосподарського підприємства є одним із основних, пріоритетних завдань, що стоять перед усіма структурними ланками і всіма працівниками підприємства, так само як і завдання збільшення прибутку, підвищення власного добробуту. Ефективний захист економічних інтересів аграрного підприємства може бути забезпечений лише у разі об'єднання зусиль її персоналу: адміністрації, інженерно-технічних працівників, службовців, робітників [3].

Служба безпеки (СБ) сільськогосподарського підприємства – це самостійний структурний підрозділ. Вона вирішує завдання безпосереднього забезпечення захисту життєво важливих інтересів підприємства в умовах комерційного і підприємницького ризику, конкурентної боротьби. На всіх великих і середніх підприємствах (в організаціях) зазвичай створюються автономні служби безпеки, а безпеку функціонування невеликих підприємств можуть гарантувати територіальні (районні або міські) служби за договором охорони зазвичай створюються при місцевих органах внутрішніх справ або при державній службі безпеки.

Кожна структурна ланка має свої функціональні обов'язки і вирішує своє конкретне завдання. Водночас кожна структурна ланка і кожен співробітник працюють для досягнення загальної мети: підвищення добробуту підприємства, збільшення його прибутку. Від того, як буде реалізована ця мета, залежатиме їх особисте благополуччя, їх особистий прибуток.

Служба безпеки як відділ підприємства вирішує завдання:

– організації захисту економічних інтересів на підприємстві;

– гарантування безпеки спеціальними засобами і методами. Виконуючи організаційну функцію, служба безпеки працює у взаємодії з дирекцією і відділами (функціональними ланками) підприємства.

Служба безпеки спільно з дирекцією забезпечує:

– ухвалення правильних управлінських рішень (забезпечує керівництво інформацією, веде аналітичну роботу);

– управління системою безпеки (консультує керівництво з питань захисту економічних інтересів);

– створення режиму збереження комерційної таємниці (розробляє правила, що забезпечують його дотримання);

– надання допомоги і здійснення контролю за діяльністю всіх функціональних ланок підприємства.

Служба безпеки спільно з відділами забезпечує:

– здійснення комерційних операцій (бере участь у підготовці контрактів, перевіряє надійність партнерів, відстежує виконання взятих ними зобов'язань);

– підбір, перевірку і підготовку персоналу;

– навчання персоналу прийомів поведінки і правил спілкування, формування загальної і особистої зацікавленості, створення на підприємстві обстановки пильності.

Служба безпеки самостійно працює спеціальними засобами і методами:

– у середовищі працівників підприємства;

– у середовищі партнерів і конкурентів підприємства.

У своїй діяльності служба безпеки керується:

– інструкцією з організації режиму і охорони;

– інструкцією щодо захисту комерційної таємниці;

– переліком відомостей, що становлять комерційну таємницю;

– інструкцією щодо роботи з конфіденційною інформацією для керівників, фахівців і технічного персоналу;

– інструкцією щодо організації зберігання справ, що містять конфіденційну інформацію, в архіві;

– інструкцією щодо інженерно-технічного захисту інформації;

– інструкцією про порядок роботи з іноземними представниками і представництвами тощо.

Висновки. Отже, в підприємницькій діяльності гарантування безпеки – цілісне явище, що має свою чітку структуру й систему. Перед нею стоїть конкретна мета, яку досягають вирішенням управлінських і специфічних завдань.

Служба безпеки підприємств завжди має бути готовою до подолання критичної (кризової) ситуації, що може виникнути через зіткнення інтересів бізнесу та реалій світу. Для управління безпекою багато сільськогосподарських підприємств створюють так звані кризові групи, у складі яких працюють керівник підприємства, юрист, фінансист і керівник служби безпеки. Головна мета діяльності кризової групи – протидія зовнішнім загрозам для безпеки підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Азізов С.П. Організація виробництва і аграрного бізнесу в сільськогосподарських підприємствах / С.П. Азізов. – К.: ІАЕ, 2001. – 34 с.
2. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка: [колективна монографія] / [В.К. Васенко, Л.А. Пуш, І.П. Шульга, Н.В. Зачосова, О.М. Герасименко]; за заг. ред. В.К. Василенка. – Черкаси: ТОВ «Маклаут», 2010. – 367 с.
3. Гриненко С.П. «Планування та організація діяльності аграрного підприємства» / С.П. Гриненко. – К.: Аграрна освіта, 2009. – 214 с.